

POĽNOHOSPODÁRSTVO • KLÍMA • JUH SLOVENSKA

Siat' či nesiat'?

Sucho už nie je výnimka, ale nová podmienka hospodárenia

Repka stojí pred sejbou, no pôda je na mnohých miestach bez vlahy. Kukurica na juhu Slovenska v časti podnikov skončila skôr, než sa začala žatva, pasienky a trvalé trávne porasty vyschli a slnečnica zatiaľ iba vyzerá nádejne. Ak budeme každý takýto rok považovať za mimoriadnu udalosť, nepohneme sa ďalej.

Na poli dnes nejde o teoretickú diskusiu o klimatickej zmene. Ide o veľmi konkrétnu otázku: má zmysel vložiť osivo, hnojivo, prácu a peniaze do pôdy, ktorá nemá vodu ani na rovnomerné vzídenie? Farmár nemá na výber medzi dobrou a zlou možnosťou. Vyberá si medzi viacerými rizikami.

Čísla ukazujú, že obavy nie sú prehnané. Podľa SHMÚ dosiahla maximálna teplota 31. júla v Mochovciach 39,2 °C. O necelý týždeň, 6. augusta, vystúpila podľa operatívnych údajov SHMÚ teplota v Dolných Plachtinciach na 42,2 °C. Ak údaj prejde odbornou verifikáciou, pôjde o nový absolútny teplotný rekord Slovenska. Hurbanovo zaznamenalo za celý júl iba 4,0 mm zrážok a Gbelce 4,4 mm. Rozdiely medzi regiónmi boli veľké, ale práve poľnohospodársky najvýkonnejšie časti juhu patrili k najsuchším.

Ani veľká rieka už nie je samozrejmom poistkou. V júli 2026 dosiahol priemerný prietok Dunaja v Bratislave iba 35,6 % dlhodobého júlového priemeru. **SHMÚ ho označilo** za najnižší júlový priemerný prietok v 125-ročnej histórii meraní.

Repka: kalendár dnes nestačí

Pri sejbe repky sme si zvykli hovoriť o optimálnom termíne. Lenže dátum v kalendári nevytvorí pôdnu vlhku. O úspechu rozhodne rýchle a rovnomerné vzídenie, dobrý kontakt osiva s pôdou a následná schopnosť mladých rastlín prežiť tlak horúčavy, škodcov a burín. Odborné pestovateľské protokoly pri

repke preto zdôrazňujú dostatok pôdnej vlhkosti a dobrý kontakt osiva s pôdou ako základ rýchleho založenia porastu.

Neexistuje jedna odpoveď pre všetky parcely. Na poli, kde je využiteľná vlaha v dosiahnuteľnej a rovnomernej hĺbke, má zmysel pripraviť čo najpresnejšie uloženie osiva, obmedziť zbytočné prejazdy a nestratiť zvyšok vody ďalším spracovaním.

Na parcele s úplne vysušenou hornou vrstvou a bez reálnej zrážky vo výhlade môže sejba „na termín“ znamenať len uloženie osiva do čakárne. Jedna slabá prehánka ho môže naštartovať, ďalšie sucha však klíčenie preruší a porast zostane medzerovitý.

Ani naháňanie vlahy neprimeranou hĺbkou nie je univerzálne riešenie. Hlbšie uloženie má zmysel iba vtedy, ak sejačka dokáže udržať rovnakú hĺbkou, pôda nevytvorí prísušok a rastlina má reálnu šancu dostať sa rýchlo na povrch. Rozhodnutie preto musí byť parcelné: fyzicky skontrolovať vlhkosť, pozrieť profil pôdy, zohľadniť štruktúru, pozberové zvyšky, tlak škodcov a vierohodnosť predpovede — nie iba dátum.

Rozhodnutie pri repke v jednej vete

Nesiať len preto, že prišiel termín, ale ani automaticky nečakať na ideálne podmienky, ktoré nemusia prísť. Rozhodnúť podľa skutočnej vlahy v každej parcele, schopnosti techniky uložiť osivo rovnomerne a pravdepodobnosti, že vzniknutý porast bude mať z čoho pokračovať.

Kukurica, krmoviny a zvieratá: problém sa žatvou nekončí

Na mnohých parcelách už kukurica nie je otázkou výnosu, ale veľkosti straty. Tam, kde nedostatok vody zasiahol metanie, opeľovanie a nalievanie zrna, nemá rastlina neskôr čo dobehnúť. Zelená farba z diaľky ešte neznamená plný šúľok — a ani vysoký porast automaticky neznamená kvalitnú siláž.

Ešte vážnejšia je krmovinová základňa. Pasienky a trvalé trávne porasty na mnohých miestach vyschli, úroda sena a senáží zostala hlboko pod potrebou a časť zásob určených na zimu sa skrmovala už v lete. To nie je iba problém pestovateľov. Je to riziko pre chov mliečneho aj mäsového dobytku, oviec a ďalších prežúvavcov. Ak sa bilancia krmív neurobí teraz, v zime už zostanú iba drahé nákupy alebo znižovanie stavov.

Podniky preto potrebujú čo najskôr spočítať reálne zásoby, laboratórne overiť kvalitu dostupných krmív a pripraviť viac než jeden scenár kŕmenia. Sucha na poli sa totiž s časovým odstupom mení na ekonomický problém v maštali.

Snečnica vyzerá lepšie. Zatiaľ.

Snečnica je v porovnaní s kukuricou odolnejšia a na pohľad môže pôsobiť prekvapivo dobre. O výsledku však nerozhoduje vzhľad úboru z cesty, ale oplodnenie, počet a hmotnosť nažiek, nalievanie a olejnatosť. Pri dlhom suchu a horúčave môže porast vyzeráť prijateľne, kým kombajn a rozbor neukážu, čo v ňom naozaj je. Dnes preto nemá zmysel ani predčasný optimizmus, ani odpisovanie úrody bez údajov.

Ak sa mení klíma, musí sa meniť aj systém

Európske údaje ukazujú, že sucho už nie je okrajové riziko. Európska environmentálna agentúra uvádza, že sucho tvorí 54 % klimaticky podmienených poľnohospodárskych strát v EÚ. Copernicus zároveň vyhodnotil Slovensko už v júni 2026 ako súčasť výrazne suchšieho pásma strednej a východnej Európy, s nízkou pôdnou vlhkosťou a podpriemernými prietokmi.

To neznamená, že každý nasledujúci rok bude rovnaký. Znamená to však, že väčšia premenlivosť, dlhšie suché obdobia, intenzívnejšie horúčavy a zrážky prichádzajúce v krátkych príváloch budú častejšou súčasťou hospodárenia. Nestačí preto po každej škode žiadať iba mimoriadnu pomoc a potom pokračovať rovnako. Potrebujeme znižovať samotnú zraniteľnosť výroby.

Pôda musí byť zásobníkom, nie iba podkladom pre techniku

Najlacnejšia voda je tá, ktorá spadne na pole a zostane v pôde. O tom rozhoduje obsah organickej hmoty, stabilita pôdnej štruktúry, zdravé póry po koreňoch a dážďovkách, obmedzenie zhutnenia aj spôsob spracovania pôdy. Kryt pôdy a pozberové zvyšky znižujú prehrievanie a výpar, živé korene podporujú biologickú aktivitu a dobrá štruktúra umožní, aby sa príválový dážď vsiakol namiesto odtoku.

Nie je to jednoduchý spor „pluh alebo bezorebná technológia“. Aj minimalizácia či priama sejba môžu zlyhať na zhutnenej, biologicky slabšej pôde; rovnako intenzívne spracovanie môže v suchu zničiť poslednú kapilárnu vodu. Technológia sa musí vyberať podľa pôdy, plodiny a stavu parcely, ale cieľ má byť rovnaký: čo najviac vody dostať do koreňovej zóny a čo najmenej jej stratiť.

Vodu musíme zadržať aj medzi parcelami

Samotný farmár však nezadrží vodu, ktorú krajina urýchlene odvedie kanálmi a narovnanými tokmi. Potrebujeme obnovovať medze, vetrolamy a mokrade, spomaľovať odtok, využívať malé vodné nádrže, riadenú drenáž, prielohy a vhodné protipovodňové prvky. Európske odporúčania upozorňujú, že voda sa dá ukladať v pôde, dopĺňať ňou zásoby podzemnej vody alebo ju zachytiť v povrchových zásobníkoch — ale tieto opatrenia vyžadujú spoluprácu fariem, obcí, vlastníkov, vodohospodárov a štátu.

Pestrejšie oševné postupy a realistické krmovinové rezervy

Adaptácia bude znamenať aj pestrejšie oševné postupy, odrody a hybridy s rozdielnou dĺžkou vegetácie, väčší priestor pre hlboko koreniace plodiny a tam, kde to podmienky dovoľia, aj suchovzdornejšie krmoviny. Pri živočíšnej výrobe sa musí stať normou viacročné plánovanie krmovínovej bilancie a rezerva na slabý rok. Jedna plodina ani jeden technologický recept nezachráni každý podnik. Odolnosť vzniká z rozmanitosti.

Závlahy áno, ale nie ako jediná odpoveď

Obnova závlah je na časti územia nevyhnutná, no nemôže stať iba na zavlažovaní zhora. Popri klasických systémoch bude potrebné výraznejšie využívať presné kvapkové a podpovrchové zavlažovanie všade tam, kde to umožňuje plodina, pôda, zdroj vody a ekonomika pestovania. Ak budú klesať prietoky a zásoby podzemnej vody, nemôžeme plánovať, akoby voda nemala limit. Najprv ju musíme v krajine zadržať a potom čo najefektívnejšie použiť. Obnova závlahovej infraštruktúry musí byť zároveň spojená s jasnými a dlhodobými pravidlami jej vlastníctva, financovania a dostupnosti pre slovenských poľnohospodárov.

Toto farmári sami nevyriešia

Od farmárov možno oprávnene žiadať lepšiu prácu s pôdou, presnejšie rozhodovanie a ochotu meniť technológie. Nemožno však od nich očakávať, že sami obnovia vodné režimy povodí, vybudujú krajinné prvky na cudzích pozemkoch, zmenia rozdrobené vlastníctvo alebo zaplatia celé riziko dlhodobej adaptácie.

Potrebuje preto spoločný program pre suché regióny Slovenska: meranie pôdnej vlahy a zverejňovanie použiteľných dát, podporu pôdoochranných a retenčných opatrení, obnovu účelnej závlahovej a vodnej infraštruktúry, poradenstvo, výskum priamo na farmách a investičné schémy, ktoré odmeňujú dlhodobý výsledok — nie iba počet nakúpených strojov.

Juh Slovenska sa nemusí zmeniť na púšť v doslovnom zmysle, aby prestal spoľahlivo živiť ľudí a zvieratá. Stačí, ak budeme ďalej strácať vodu, pôdnu úrodnosť a čas. Počasie neovplyvníme. O tom, koľko vody v pôde a krajine udržíme, však rozhodujeme každý rok — na poli, v obci aj na ministerstvách. Ak nezačneme konať spolu, ďalšie leto nás opäť prekvapí tým, čo už dnes dobre vieme.

Podklady a zdroje

SHMÚ — júl 2026 • SHMÚ — teplotný rekord • SHMÚ — historický júl na Dunaji • Copernicus — pôdna vlhkosť a prietoky
• EEA — klimaticky odolné poľnohospodárstvo • Climate-ADAPT — zadržiavanie vody • AHDB — zakladanie porastu repky